

SEMINÁRNÍ PRÁCE:

ARMÉNI V TURECKU

Daniela Bartáková
Gymnázium Or Chadaš
Belgická 25
3.G

OBSAH

Historie.....	3
Mladoturecký převrat.....	4
Genocida Arménů.....	5
Popírání genocidy.....	7
Konflikt v Náhorním Karabachu.....	9
Chronologický přehled událostí.....	10
Závěr.....	10
Použitá literatura.....	11

PŘÍLOHY: Mapy
 Graf
 Oběti genocidy

HISTORIE

Arméni, pocházející z Frýgie, se objevili v 7. století př.n.l. na území jižně od Kavkazu a Černého moře, východně od Anatolské náhorní roviny a západně od Kaspického moře, kde se smísili s obyvatelstvem tehdejší urartské říše.

Arménie byla vždy předmětem sporu mezi říšemi, které se snažily dosáhnout jejího území, přežila útoky Peršanů, Řeků, Římanů a Arabů, těžila ze soupeření mezi Byzancí a Persií. Byla nezávislým královstvím (často rozděleným na řadu nepřátelských knížectví), jindy byla vazalskou provincií.

V 6.stol. př.n.l. v oblasti dnešní Arménie a východního Turecka vznikl státní útvar Velká Arménie, od 3.stol.př.n.l. samostatný stát. Ve 4.stol.př.n.l. potom v sousedství Velké Arménie při horním toku Eufratu vznikla Malá Arménie.

V roce 301 n.l. Arméni přijímají křesťanství, stávají se dokonce prvním národem, který křesťanství přijal.

Roku 383 n.l. je země dělena mezi římskou a perskou říši.

V 8. stol. n.l. se Arménie stává Arabskou provincií a o sto let později si obnovuje nezávislost.

V 9. století přišli do Arménie seldžúčí Turci a zpusťovali zemi. Část Arménů uprchla do Kilíkie, kde se po tři století nalézala Nová Arménie v oblasti od pohorí Amanus a Taurus až po Středomoří.

Počátkem 16. stol. obsadili osmanští Turci západní část Arménie, východní část zůstala v područí sáfijovské Persie.

Osmanská říše tolerovala od svého počátku zvláštnosti křesťanských menšin, ovšem kompenzací za sultánovu toleranci byla ztráta „občanských“ práv. Křesťané a židé byli poddanými podřadného postavení. Nevlastnili obdělávanou půdu, ta patřila státu, který z ní vybíral pozemkovou daň. Soudy uznávaly jedině šarii, civilní a náboženské právo založené na Koránu a dalších svatých textech, a svědectví křesťana proti muslimovi nemělo žádnou platnost.

Armény žijící především ve velkých městech na východě Turecky neměl nikdo příliš v lásce. Byli jiní a nechtěli se přizpůsobit křesťanům, kteří byli obklopeni islámem, dovedli být úspěšnými obchodníky, i když se sultánova říše zrovna netěšila blahobytem. Arméni nebyli připuštěni do politického života říše a jejich nerovný statut je udržoval v závislosti na Osmanské říši.

Uzavřením mírové smlouvy v Küçük-Kajnardži (1774) získalo Rusko možnost rozšiřovat svou ochranu na pravoslavné poddané Osmanské říše, uplatňování smlouvy považovali Turci jako vměšování do svých osobních záležitostí. Toto opatření se sice Arménům netýkalo, ale do politiky to vnášelo princip humanitární intervence.

Roku 1822 po vyhlášení nezávislosti Řecka pod tlakem mocností, které měly v této záležitosti protikladné zájmy, se začaly balkánské národy bouřit. Probíhala povstání a požadovaly nezávislost nebo autonomii. Rusko stálo v 19. století na Kavkaze a pro Osmanskou říši představovalo přímé ohrožení. Anekovalo Arménii a následkem toho rozdělilo Armény do třech říší: ruské, turecké a perské.

Londýnská smlouva (1827) a Pařížská smlouva (1856) obnovily právo intervence. Evropa požadovala po sultánovi reformy a Vysoká Porta - turecká vláda - těžila z neshody mezi mocnostmi. Jedny sledovaly politiku, která by uspišila pád říše a vydala tak do rukou Ruska hlavní strategické body, jiné trvaly na integritě Turecka, která by byla ku prospěchu evropským ekonomickým zájmům. Osmanská říše ztrácela svá dobytá území jedno po druhém, zatímco menšiny si čím dál tím více uvědomovaly svou národní identitu a bouřily se proti systému výsad, který dosud převládal a zhoršoval se spolu s rostoucí korupcí osmanské byrokracie.

Arménský nacionalismus byl podnícen zrodem dvou hnutí:

1. Legální hnutí, které objasňovala arménskou otázku na politické scéně (Istanbul)
2. Tajné, které bylo představováno revolučními stranami, které hlásaly terorismus a ozbrojený boj.

Berlínskou smlouvou z roku 1878 se Arméni stali záminkou k humanitárním intervencím mocností, které si chtěly mezi sebou říši rozdělit a k svému neštěstí představovali i hrozbu pro sultána, který byl rozhodnut neuskutečnit požadované reformy a silně znepokojen ekonomickým rozvojem *milletu* (jak sultáni nazývali arménské společenství).

MLADOTURECKÝ PŘEVRAAT

Sultán Abdülhamid dal naplánovat mezi lety 1895-1896 protiarménské masakry, aby dal Arménům lekci a zároveň vyzkoušel odhodlanost mocností k zásahu v jejich prospěch. Padlo jim za oběť 150-200 tisíc Arménů. Evropské země, od roku 1878 společně zmocněné intervenovat v případě ohrožení křesťanského obyvatelstva v Osmanské říši, se zmožily na formální protest a celý „incident“ neměl vážnější politický dopad.

Tyto masakry posílily odbojové revoluční hnutí organizované stranou Dašnak a Arménskou revoluční federací. Její jednotky vedly ze základen na území Ruska říše guerillu a arménské obyvatelstvo ji podporovalo.

Sultánova moc postupně slábla. Rozvíjelo se turecké národní hnutí, jemuž napomáhaly i arménské strany (především Arménská revoluční federace). V **červenci 1908** skoncoval převrat, zosnovaný stranou Jednota a Pokrok (*Ittihad ve Terraki*), s osmanským absolutismem a nastolil ústavní režim. Mladoturecký převrat (jak jej nazývala Evropa) byl z počátku příslibem uvolnění, jehož součástí se zdály být i neturecké národy v zemi. Pro hnutí Mladoturků, zpočátku ne zcela sjednocené, však byla myšlenka panturkismu příliš lákavá. Ideologie Mladoturků se zakládala na přesvědčení, že se všechny turkofonní národy od Střední Asie až po Středomoří musí spojit v jeden celek, dále se pak zakládala na tom, že „v Turecku žije pouze turecký národ mluvící turecky“- o šestnáct let později stálo toto heslo při zrodu Turecké republiky a mnohdy je s oblibou i z toho vyplývající krutostí používáno dodnes, a to proti jinému netureckému národu- Kurdům.

Radikalismus Mladoturků se po roce 1909 projevil masakry v Kilíki, kde bylo zabito na 30 000 Arménů a odpovědnost strany Jednota a Pokrok je prokázána.

Balkánskými válkami z let 1912-1913 ztratilo Turecko většinu svého evropského panství, pět milionů obyvatel a Arméni se tak stali jediným křesťanským národem v Osmanské říši, který neměl vlastní zemi, kam by se v případě nebezpečí mohl uchýlit. Území obydlené Armény navíc stála v cestě k muslimskému Ázerbajdžánu, který pro Mladoturky představoval „odrazový můstek“ do Asie. A tak se čekalo jen na příležitost, která přišla v podobě první světové války.

2. listopadu 1914 se Turecko zařadilo do tábora centrálních mocností. Arménská komunita si přála neutralitu, ale po vstupu do války plnila svou povinnost osmanských občanů. Ministr války Enver paša od vstupu Turecka do války připravoval invazi na Kavkaz, aby si otevřel cestu na Baku (hlavní město Ázerbajdžánu a petrolejářské centrum). S nepříliš dobře vypracovaným plánem poslal Enver paša svá vojska na arménskou náhorní rovinu. Turecká III. armáda se střetla s ruskými vojsky a v lednu 1915 byla u Sarukamiše zničena. Když na severovýchodě země uštěďřovali Rusové tureckým oddílům kruté porážky, byla odpovědnost za ně svalována na Armény. Součástí ruských legií byly totiž i arménské oddíly, ty však

pocházely z Ruska a neměly s tureckými oddíly nic společného. Porážku ve skutečnosti zavinila pouze chybná strategie.

Atmosféra byla stále napjatější a představitelé arménské komunity se obávali nejhoršího. Vláda se je sice snažila uklidnit, ale ve skutečnosti právě v období od prosince 1914 do února 1915 vedení strany Jednota a Pokrok v čele se dvěma lékaři, doktorem Nazimem a doktorem Behaeddinem Chakirem, jednala o jejich vyhlazení. V únoru 1915 odjel Chakir do Ezerumu, aby dopracoval detaily plánu na likvidaci Arménů ve východních provinciích.

Roku 1911 vytvořila strana Jednota a Pokrok Speciální organizaci, podléhající ministerstvu války a pověřenou špionáží za hranicemi říše. Roku 1915 byla část této organizace připojena k ministerstvu vnitra a s podporou ministerstva spravedlnosti se věnovala tajnému řešení arménské otázky. Kriminální zločinci byli propouštěni z vězení a posíláni do vojenských středisek, kde byli školeni jako tzv. nepravdělná vojska *čete*. Behaeddin Chakir byl oprávněn vydávat na místě příkazy guvernérům a prefektům. Dopracoval detaily vyhlazovacího plánu spolu s členy strany Jednota a Pokrok a pod dohledem ministra vnitra Talaata* paši, byl vyhlazovací plán vykonán.

GENOCIDA ARMÉNŮ

V prosinci 1948 na valném shromáždění OSN byla genocida definována jako „ *všechny činy, jež byly spáchány v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou*“

V období od ledna do dubna 1915 byli arménští vojáci odzbrojeni, zařazeni do pracovních praporů a potají zlikvidováni. Ve dnech 24. a 25. dubna bylo v Istanbulu zatčeno 2 345 významných Arménů, údajně odpovědných za arménskou revoltu ve Vanu. Od května do června 1915 byli komandy *čete* na místě povraždění či deportování Arméni ze sedmi východních provincií- Ezueum, Bitlis, Van, Diyarbakir, Trabzon, Sivas a Kharput. Pouze Arménům z Vanu se podařilo uprchnout do Ruska díky postupu ruské armády. Deportace probíhaly, údajně proto, aby byla vyklizena území ohrožená postupem nepřátelských armád. Pro zachování zdání legality bylo vylepováno nebo vyhlášováno nařízení o deportaci: Arméni měli několik hodin na to, aby se připravili k opuštění domů i majetku, s sebou si mohli vzít i malé zavazadlo. Významné osobnosti byly zatčeny a popraveny ještě před vyhlášení tohoto příkazu.

Poté, co se lidé z arménských vesnic shromáždili k odchodu, byli muži odvedeni a zastřeleni a ostatní se vydali na strastiplnou cestu do sběrného tábora v Alepu, kterou jen málokdo přežil. Pokud nebyl transport hromadně zlikvidován, podíleli se na jeho postupném redukování eskortující četníci, *čete*, kurdští kočovníci- nazývané hamidie (které často spadaly tajně spadaly pod turecké ministerstvo vnitra), turecké obyvatelstvo měst, jimiž transport procházel, hlad, žízeň a nemoci. V srpnu 1915 završil Mladoturci první část svého programu: v oblast, ve které arménský národ po dvacet století odolával jedné vlně nájedníků po druhé, nežil už nyní žádný Armén.

Druhá část vyhlazovacího plánu byla provedena od srpna 1915 do července 1916 a týkala se

*V roce 1921 byl Talaat paša zavražděn arménským atentátníkem Solomonem Tailirjanem, který měl být vlastně mrtev. Tailirjan byl jedním z těch, který viděl mučení a smrt svých blízkých. Jedné noci se probudil uprostřed mrtvol. Podařilo se mu vrátit do rodné vesnice, pak prchal dále- do Gruzie, Paříže, Berlína. Tam jednoho dne na ulici poznal Talaata pašu a od té chvíle ho v noci pronásledoval jediný sen, ve kterém se ho jeho matka vyčítavě ptala : „ Ty jsi viděl Talaata pašu a nic si neudělal?“

Vraždu tureckého ministra Solomona Tailirjana nezapíral. A přísežný III.zemský soud v Berlíně jej v červnu 1921 osvobodil.

Arménů žijících ve zbytku říše. I v tomto případě byla jejich likvidace skryta pod rouškou deportací, které však už neměly smysl, neboť válka probíhala ve velké vzdálenosti od zmíněných území, která byla do „evakuačních plánů“ zahrnuta.

Vyhlazovacímu plánu unikli pouze Arméni v Istanbulu, žijící poblíž diplomatických zastupitelství, ve Smyrně, kde byli pod ochranou německého generála Limana von Sanderse, v Libanonu a v Palestině. Vláda si při vyhlazování dávala dobrý pozor, aby oběti nebyli vražděni na místě. Striktněji prováděla nařízení o deportacích, arménské obyvatelstvo odjíždělo vlaky do Alepa. Ale vzhledem k tomu, že železnice nebyla ještě dokončena, museli oběti dlouho pochodovat a obcházet nedostavěné tunely v pohořích Amanus a Taurus. Také vzhledem k tomu, že si válečné potřeby vynucovaly vysílání konvojů opačným směrem, k Dardanelám, museli čekat v provizorních táborech s žalostnými sanitárními podmínkami. Přesto se většina z nich dostala do Alepa, do střediska deportací. Část deportovaných byla poslána na jih, kde byly rovněž zřízeny koncentrační tábory, většinou ale pokračovali v cestě do předpokládaného místa deportace- Dajr az-Zóru. Během pochodu podél Eufratu, na vyprahlé půdě, bez potravy, po tisících umírali. Ti, kteří dorazili do Dajr az-Zóru, byli zlikvidováni v červenci 1916- byli posláni do pouště, kde neměli šanci na přežití, nebo je nahnali do jeskyň, polili benzínem a za živa upálili.

Během několika měsíců z osmanské říše zmizelo dva a půl milionu Arménů, z toho přes milion a půl bylo vyvražděno. Státisíce uprchli, zejména do Ruska. Desetitisíce přece jen přežily pochody smrti do koncentračních táborů v Sýrii, kde umíraly na nedostatek jídla a vody. Další tisíce, hlavně děti, byly násilně islamizovány. Zbytek se podařilo zachránit hlavně zahraničním humanitárním organizacím. *V Československu založil fond na pomoc arménským uprchlíkům cestovatel Karel Hansa.*

Takto tedy zahynuly dvě třetiny Arménů v Osmanské říši. Zbylou třetinu čekaly nejrůznější osudy. Jen nepatrnému počtu se podařilo zdolat obtíže deportace, uniknout a schovat se. Značný počet mladých žen a dětí, asi kolem 100 000 osob, unesli Turci nebo Kurdové, žily pak od jinou identitou, vychovávány v jiné víře a mluvily jiným jazykem. Malé děti se dostávaly do tureckých sirotčinců. Bereme-li v úvahu i obyvatele z oblasti Van, kteří uprchli do Ruska, vězně z táborů v Sýrii, povstalce z Músa Daghu, zachráněné spojeneckými plavidly, a Armény z Istanbulu, Smyrny, Libanonu a Palestiny, lze odhadovat, že v Osmanské říši uniklo genocidě asi 600 000 osob.

Reakce ze světa na probíhající masakry byly rozpačité. Dohodové mocnosti ve své nótě z května 1915 pouze pohrozily, že političtí činitelé se budou za své zločiny zodpovídat před soudem. Německo a Rakousko-Uhersko si přílišnou kritiku svého válečného spojence nemohlo dovolit. „*Arméni budou vyvražděni. Je to tvrdé, ale nutné*“, hlásil v roce 1915 z Osmanské říše vysoký německý generál Fritz Bronsart.

Počet obyvatel v šesti vilajetech (tureckých správních jednotkách) rusko-arménských.

Podle statistiky arménského patriarchátu z roku 1912

vilajety:	erzerumský.....	215 000
	vánský.....	185 000
	bitlisský.....	180 000
	charputský.....	168 000
	diarberský.....	105 000
	sivasský.....	165 000
	celkem.....	1 018 000

Dále se uvádí, že v nezaznamenaných částech šesti tureckých vilajetů nebylo započítáno na

145 tis. Arménů.

celkem..... 1 163 000

V Killikii.....407 000

Ve zbylých částech Turecka.....530 000

Celkový počet Arménů v Turecku před první světovou válkou..... 2 100 000

Z tohoto počtu Arménů zůstali ušetřeni deportací pouze Arméni z Istanbulu a ze Smyrny-
-celkem asi **200 000** osob.

Dále mohlo asi **300 000** Arménů, převážně z Vanu, uprchnout do Persie a Kavkazu.

Ostatní Arméni byli zmasakrováni, nebo deportováni- z deportovaných přežilo sotva 100 000 osob.

Po první světové válce byl počet Arménů v Turecku odhadován na 573 000.

POPÍRÁNÍ GENOCIDY

Je pravdou, že se nedochoval žádný státní dokument, který by obsahoval přesný plán nebo návod, podle něhož měl být arménský národ postupně likvidován. Vina tehdejší vlády na plánovitém vyvražďování malého národa je v Turecku dále popírána.

V letech 1918-20 byli při soudních procesech odsouzeni mnozí vykonavatelé arménských masakrů. Při přípravě soudních procesů však byla zároveň veřejně odhalena činnost tajné organizace, která měla na svědomí přepadávání a likvidaci arménských konvojů. Vojenský tribunál v Istanbulu prokázal, že tyto zabijácké bandy dávala ve skutečnosti cvičit tehdejší mladoturecká vláda. Důkaz promyšlenosti masakru předložily později i dokumenty pocházející z anglického, francouzského, německého a amerického ministerstva zahraničí. Ve snaze bránit se nařčení Turecko vytasilo i s protiútokem: oběti genocidy se údajně nestali Arméni, ale Turci. Příčinou tohoto tvrzení se stala činnost odbojných arménských skupin prchajících z Ruska v roce 1917 (tedy až po „odsunu“ arménského obyvatelstva), které padlo za oběť 30-40 tisíc Turků.

V Turecku dodnes funguje muzeum genocidy. Své návštěvníky seznamuje s hrůzami, které musel vytrpět turecký národ, který je údajně jedinou obětí genocidy, která byla v Osmanské říši prováděna.

Turecké popírání se opírá o tři argumenty:

1. argument je používán od roku 1915 a převrací odpovědnosti: Arméni zradili důvěru Turků a vyčerpali jejich trpělivost. Navíc se dopustili protiturecké genocidy (toto obvinění směřuje události z roku 1915 s násilím, kterého se na východních hranicích v tureckých vesnicích dopouštěli arménské bandy, přicházející z Ruska koncem roku 1917)
2. argument popírá úmysl genocidy vůbec. Turecko uznává, že došlo k deportacím i masakrům, ale popírá jejich plánovanost. (V roce 1988 otevřela turecká vláda jako projev dobré vůle osmanské archivy, ve kterých během sedmdesátiletého „třídění“ byly ukryty nebo zničeny důkazy)
3. argumentem jsou rozpory ve statistických údajích: podle arménských údajů žilo v Osmanské říši 2,1 milionů Arménů, podle oficiálního sčítání lidu pouze 1,29 milionů. Obdobně činí počet obětí podle arménské verze 1,5 milionů osob, podle turecké něco mezi 200 - 800 tis. lidmi.

Otázka této genocidy se dostala i na pořad jednání OSN. Výňatek z § 30 zprávy o stavu prevence a stíhání zločinu genocidy sestavené pro Komisi pro lidská práva při OSN (z roku 1973) se stal předmětem sporu mezi Tureckem a zbytkem světa. Ve výňatku jsou tři řádky věnující se Arménům: „*Pokud jde o současnou epochu, můžeme poukázat na dosti hojnou dokumentaci o arménském masakru, který je považován za první genocidu 20. století.*“ Turecká delegace v Komisi pro lidská práva požadovala vypuštění tohoto paragrafu i dvou dalších, které se zmiňovaly o náboženských skupinách. Turecké delegaci se podařilo zařazení „arménského dodatku“ zdržet o patnáct let a stálo ji to mimo jiné život třech desítek diplomatů, kteří se stali terčem útoků arménských radikálních organizací. Genocidu arménského obyvatelstva uznal v roce 1987 i Evropský parlament, který prohlásil, že její popírání je překážkou vstupu Turecka do evropských struktur.

Problematika z let 1915- 1916 z mezinárodní politické scény rozhodně nezmizela- ve francouzském Senátu byl v dubnu loňského roku schválen zákon uznávající realitu arménské genocidy. Turecká strana reagovala výhrůžkami zhoršení vztahů jak s Francií, tak s Arménií. (V posledním jmenovaném případě výhrůžky příliš neobstojí, protože Turecko s Arménií diplomatické vztahy neudrží).

V dubnu 1984 rozhodl Stálý tribunál národů, že „*vyhlazení arménského obyvatelstva deportacemi a masakry zakládá nepromlčitelný zločin genocidy*“, že „*mladoturecká vláda nese vinu za tuto genocidu*“ a že „*tato odpovědnost nutí k závazku uznat oficiálně realitu této genocidy i újmu, kterou v jejím důsledku utrpělo arménské obyvatelstvo*“.

V srpnu 1986 schválila komise Whitakerovu zprávu včetně zmínky o arménské genocidě, což ukončilo procedurální bitvu poznamenanou § 30.

18. června 1987 uznal Evropský parlament realitu arménské genocidy a prohlásil, že odmítání jejího uznání je překážkou pro vstup Turecka do Evropského společenství. (Ale v roce 1990 odmítl americký Senát přijmout rezoluci, označující 24. duben jako památný národní den této genocidy- neboť Turecko vyhrožovalo, že znovu zváží přítomnost amerických vojsk na svém území).

Turecký parlament v říjnu 2000 pohrozil, že zakáže starty amerických letadel ze své základny Incirlik, pokud americký Kongres schválí zákon uznávající genocidu arménského lidu Turky. Americká letadla používají základnu Incirlik pro kontrolu bezletové zóny na severu Iráku. Rezoluci, která uznává, že masakry Arménů v Osmanské říši v letech 1915-23 byly genocidou, schválila v říjnu 2000 komise pro mezinárodní vztahy Kongresu USA. Turecko znovu striktně odmítlo používání slova *genocida* pro krvavé události z počátku století a počet obětí snížilo z předpokládaných 1,5-2 milionů na 300 tisíc.

Bílý dům se schválením rezoluce nesouhlasí, neboť Ankara představuje pro USA významného strategického partnera zejména ve vojenské oblasti. Přes Turecko má také v budoucnu vést ropovod přepravující ropu z Kaspického moře. Americký prezident Clinton vyslovil při setkání s tureckým prezidentem Sezerem politování nad částečným schválením rezoluce. Dokument má jen deklarativní charakter a nebude postoupen Senátu ani prezidentovi.

Ankara na rozhodnutí části amerických kongresmanů zareagovala mimo jiné i tím, že schválila humanitární let do Iráku, ačkoli to odporuje embargu OSN, o jehož zachování Spojené státy usilují. Zpřísnila také vízové styky s obyvateli Arménie.

KONFLIKT V NÁHORNÍM KARABACHU

Náhorní Karabach, Náhorní karabašská republika – sporné území v Zakavkazsku ležící v jihovýchodní části Malého Kavkazu; 4 400 km², 1 930 000 obyvatel (Arméni 77 %, 1991), V polovině 18. stol. vznikl samostatný karabašský stát (chanát), který byl v roce 1795 napadený Íránem.

Po zesílení ruského koloniálního tlaku na Kavkaz byl v roce 1805 cháhán Karabachu donucen přijmout ochranu ruské říše. V roce 1822 byl chanát zrušen a území bylo předáno do přímé vojenské správy Rusku. Koncem 19. a začátkem 20. stol. obyvatelé vystupovali proti koloniální politice Ruska, ale propukaly i etnické střety. Pokus o vyhlášení sovětské moci koncem roku 1917 skončil neúspěšně. Většina obyvatel podporovala nacionálně orientované arménské (dašnaci) a ázerbájdžánské (musavatisti) strany.

Růst násilí a etnické rozbroje vyústily v letech 1918 – 20 v otevřené vojenské střetnutí mezi nezávislým Ázerbajdžánem a Arménií. Po vyhlášení sovětské vlády v Ázerbajdžánu byl Karabach roku 1920 dobyt sovětskou armádou a připojen k Zakavkazsku.

V roce 1923 byla vytvořena Náhorní karabašská autonomní oblast se souvislým arménským osídlením. Etnické spory způsobené odlišnými kulturními a náboženskými tradicemi byly tlumeny represivními zásahy sovětského státu, ale v roce 1988 přerostly v ozbrojené střety. Roku 1991 po vyhlášení samostatnosti Arménie a Ázerbajdžánu byla vyhlášena nezávislá Náhorní karabašská republika. Její nezávislost neuznal Ázerbajdžán, ale byla potvrzena lidovým referendem.

V roce 1992 nové ozbrojené srážky mezi Arménií a Ázerbajdžánem přerostly ve válečný konflikt. V roce 1993 dosáhli etničtí Arméni několika vítězství a zabrali asi 20 % území Ázerbajdžánu. Poté byl z této enklávy otevřen přes ázerbájdžánské území koridor do Arménie. V květnu 1994 bylo vyhlášeno dočasné příměří.

Chronologický přehled nejdůležitějších událostí :

6.stol.př. n.l.	V oblast dnešní Arménie a východního Turecka vznikl státní útvar Velká Arménie -od 3. stol.př.n.l. samostatný stát
4.stol.př. n..l.	V sousedství Velké Arménie při horním toku Eufratu vznikla Malá Arménie
301	Arméni přijímají křesťanství
8.stol.	Arménie arabskou provincií
9.stol.	Obnovena nezávislost
13.stol.	Podmanění seldžúckými Turky a v zápětí Zlatou hordou
1639	Západní část připojena k Turecku, východní k Persii.
1828	Východní Arménie připojena k Rusku
1915	Masové vyvražďování Arménů v Osmanské říši.
1918	Vznik nezávislé Arménské republiky
1920	Po vpádu sovětských vojsk vyhlášena Arménská SSR
1988	Počátek konfliktu v Náhorním Karabachu. Zemětřesení v severozápadní Arménii, které si vyžádalo 25 tisíc lidských životů.
1991	Vyhlášení nezávislosti Arménie

ZÁVĚR

Po první světové válce se Osmanská říše rozpadla. O arabskou naftu se rozdělily Británie a Francie. Mustafa Kemal paša (první turecký prezident- 1923-28) se rozhodl z Turecka zachránit, co jen půjde. Musel spěchat: severská mírová smlouva z roku 1920 zaručovala Arménům nezávislý stát, Kurdům autonomii a Řecku celou Thrákií a Smyrnu. Kemal ve Smyrně Řeky vyvraždil, jeho vojska obsadila i Zakavkazsko a programy proti Arménům pokračovaly v dnešním Ázerbájdžánu. Bolševici si počkali, až východní Arménie padne, a pak dali Kemalovi část jejího území

Arménská republika -hlavní město Jerevan (1,25 mil. obyvatel, 1995);

- stát (od roku 1991) v Zakavkazsku (západní Asie), člen SNS;
- 29 743 km², 3,5 mil. obyvatel (1998), Arméni 93 %, Ázerbájdžánci 3 % (urychleně emigrují), Rusové 2 %, Kurdové 2 % (1989)
- rozsáhlá emigrace (od září 1991 do května 1994 podle různých odhadů 500 000 – 750 000 osob). Dramatická „výměna“ menšin s Ázerbájdžánem. úřední jazyk arménština.
- náboženství: arménská apoštolská církev

V současnosti žijí v Arménii necelé čtyři miliony obyvatel (Arméni z nich tvoří asi 90%). Další minimálně čtyři miliony Arménů žijí v zahraničí, zejména v USA, Francii, Libanonu a Íránu.

V České republice žije podle odhadů v současné době několik tisíc Arménů.

V roce 1999, kdy proběhlo v Turecku sčítání obyvatel, se k Arménské menšině nikdo nepřihlásil. A je pravděpodobné, že v budoucnosti se tento stav nezmění.

POUŽITÁ LITERATURA

Genocidy XX. století - Yves Ternon (Praha 1997, nakladatelství Themis)

Hrůzy východu- Karel Hansa (1923, Tiskem a nákladem Josefa Šefla v Berouně)

Hospodářské noviny- 28.dubna 2000, Olga Homolová: „Obětí první genocidy se stali Arméni“

Hospodářské noviny- 6.-8. října 2000, (oh): „Komise Kongresu USA rozhněvala Turky uznáním genocidy Arménů“

časopis Reflex- č.18/1995- Dana Mazalová: „Podivná Ruleta“

Encyklopedie Diderot

Internetové stránky: www.genocide.am/adalian/exwc.htm

www.briannica.com

www.odci.gov/cia/piblications/factbook/am.html

Fotografie: Armenian National Institut: www.armenian-genocide.org/photo-elder/orphanboys.htm

www.cilicia.com/armo10f.html